

Виникає об'єктивна необхідність у газових хабах- місцях, куди стікається газ із різних потоків до його наступного продажу чи транспортування. Але багато дослідників стверджує, що це неефективно та загалом гальмує розвиток газової інфраструктури та перешкоджає притоку інвестицій в газову сферу через замороження коштів як результат складування газу.

Отже, актуальними проблемами розвитку глобального ринку газу є: обмеження ресурсів на ринку вуглеводнів, загострення політичних проблем в світі, а саме військові конфлікти, що призводять до запровадження європейських та американських економічних санкцій, політичного позиціонування окремих країн на ринку енергоносіїв, а також не менш важливими є питання прозорого та зрозумілого ціноутворення щодо видобутку, збуту та транспортування природного газу.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Entwicklung des europäischen Erdgasmarktes bis 2030 – Eine Gegenüberstellung ausgewählter Prognosemodelle und Trends in einzelnen Ländern.* [Електронний ресурс] / Anna Sophie Müller. // *Trierer Beiträge zur Betriebs- und Volkswirtschaftslehre – № 2.* – с. 89 . – Режим доступу до журн: https://www.unitrier.de/fileadmin/fb4/BWL/Schriftenreihe/Nr_2_Mueller__June_2010__Entwicklung_des_europaeischen_Erdgasmarktes_bis_2030.pdf.

2. *Die Europäische Erdgasversorgung im Wandel.* [Електронний ресурс] / Andreas Seeliger // *EWI Working Paper – № 04-2.* – с. 28. – Режим доступу до журн: http://www.ewi.unikoeln.de/fileadmin/user_upload/Publikationen/Working_Paper/EWI_WP_04-02_Europaeische-Erdgasversorgung-im-Wandel.pdf.

РУБАЙ МИКОЛА

Науковий керівник:

д.е.н., проф. Савельєв Є. В.

НАРОДНОГО АГРОБІЗНЕСУ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

У розвинених країнах світу державна підтримка агробізнесу є найважливішим напрямком їх економічної політики. Згідно з даними, наведеними фахівцями Організації економічного співробітництва (ОЕСР), в період 1989–2014 рр. бюджетні асигнування, надані сільському господарству в 24 розвинених державах – членах ОЕСР, склали 404 млрд. дол. При цьому основна частина витрат припала на країни ЄС (213 млрд. дол.) і США (101 млрд. дол.) [1].

Такий рівень державної підтримки свідчить про позитивний вплив інституційних чинників довгострокового впливу на адаптивну систему сільгосптоваровиробників, а також не піддається ніякому порівнянню рівень державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників в Україні і розвинених зарубіжних країнах Так, наприклад, загальний розмір підтримки сільського господарства в Україні в 2014 році Згідно з прийнятим Законом України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» [3], на пряму підтримку сільського господарства у 2015 р. буде витрачено лише 33% загального обсягу аграрного бюджету, що є одним з найнижчих показників за останні роки. Для порівняння, в до кризових 2007 р. і 2008р. на пряму підтримку аграріїв витрачали, відповідно, 63% і 57% аграрного бюджету.

Якщо порівнювати в грошовому еквіваленті, то у 2015 р. планується витратити на пряму підтримку сільськогосподарських виробників удвічі менше, ніж у 2014 р., і на 31% менше, ніж у 2013 р. Експерти зазначають, що серед заходів прямої державної підтримки аграрного сектора можна виокремити три ключові: фінансова підтримка заходів (яких саме, не вказано) в агропромисловому комплексі – 0,83 млрд. грн.; державна підтримка розвитку хмелярства, закладки молодих садів, виноградників та ягідників і догляд за ними – 108 млрд. грн.; державна підтримка галузі тваринництва – 0,73 млрд. грн. Останні два заходи фінансуватимуться із спеціального фонду, на відміну від першого, який профінансується із

загального фонду. Крім того, на розвиток сільських територій спрямовано 0,23 млрд. грн. (3% загального обсягу аграрного бюджету); на забезпечення аграрного сектора висококваліфікованими кадрами і новітніми розробками – 0,8 млрд. грн. (10%). В цілому, обсяг аграрного бюджету на 2015 р. затверджено на рівні 8,21 млрд. грн., що на 22% менше, ніж у 2012 р. [4]. Розподіл видатків на державну підтримку розвитку сільськогосподарського виробництва у 2015 р. та відображено розподіл кредитів, що надаються з державного бюджету на різні потреби сільського господарства. Тоді як, наприклад, у США щорічний обсяг державних витрат на сільське господарство становить близько – 130 млрд. дол. США.

Так, якщо рівень підтримки сільського господарства, наприклад у США, по відношенню до ВВП становить 0,9% то в Україні, лише 0,12% або майже в 8 разів менше. Субсидії ж на 1 га сільськогосподарських угідь в США в рази перевищують аналогічний показник по Україні. Якщо в США вони складають на кожен гектар 155 доларів, то в Україні тільки близько 5 доларів на кожен гектар сільськогосподарських угідь.

У країнах ОЕСР, за даними та рівнем державного субсидування в розрахунку на одну ферму лідирує Норвегія (32 тис. дол. в 2014 р.), а за розміром коштів у розрахунку на одиницю площі попереду Японія (8761 дол. в 2014) [2].

У США майже 70 років держава прагне регулювати процеси відтворення в сільському господарстві. Важливою складовою частиною такого регулювання є фінансово-кредитна підтримка аграрного сектора економіки.

Фінансування здійснюється шляхом виділення з державного бюджету асигнувань, які спрямовуються строго на цільові програми, що мають загальнонаціональне значення. На федеральному рівні виділяються дві великі цільові програми: стабілізація доходів і наукове забезпечення. Крім цього, на федеральному рівні діє більше 10 міжгалузевих цільових програм, які різною мірою зачіпають інтереси сільського господарства і фермерів. До них належать, насамперед, такі програми, як консервація і вилучення земель, продовольча допомога малозабезпеченим верствам населення, маркетинг і інспекція, соціальний розвиток сільської місцевості та ряд інших. Бюджетні кошти, що розподіляються під ці програми, контролює на 80% міністерство сільського господарства США через Товарно-кредитну корпорацію (ТКК), Адміністрацію у справах фермерів (АДФ) та інші фінансово-кредитні органи. Решта 20% коштів розподіляються через штати і місцеві органи управління [3].

У кризові роки для США, зокрема для сільського господарства, значимість бюджетних асигнувань різко зростає. В останні роки найбільш пріоритетним програмою була державна система цін підтримки, тісно пов'язана з програмою консервації та вилучення з обігу сільськогосподарських угідь. Витрати ТКК на цю програму склали в останні роки від 30 до 50% всіх витрат федерального бюджету на сільське господарство. В економічно розвинених країнах відзначається дуже високий рівень державного субсидування аграрного виробництва, який розраховується як відношення суми державної підтримки.

В окремих країнах цей показник сягає 75-82% (Норвегія, Швейцарія); в середньому ж, в економічно розвинених країнах – 43,4%. В Україні рівень державного субсидування ледве сягає 10%. Якщо говорити про розміри державної підтримки від видаткової частини консолідованого бюджету або про частку такої підтримки у ВВП, то Україна дуже далека за цими показниками від США і країн ЄС.

Найважливішою метою державного втручання в сільське господарство є підтримка фінансових ресурсів сільськогосподарських організацій. Давно доведено, що для сільського господарства необхідний пільговий кредит. Розуміння цієї необхідності було усвідомлено ще на початку ХХ століття. Так, в США було визначено два шляхи пільгового кредитування: через фермерські кооперативні банки та систему державних банків, або змішано-державно-кооперативну систему.

В Україні, на жаль, поки не вдалося створити струнку систему пільгового кредитування сільськогосподарських товаровиробників.

Звичайно ж, не можна, на наш погляд, не згадати ще раз про систему державного регулювання ринку та підтримки фермерів в США, де ось вже протягом декількох десятиліть

соціально фіксують два види так званих цін підтримки: цільові ціни; заставні ціни, або заставні ставки. Цільові ціни (гарантовані) встановлюються для розрахункових операцій, і їх дія поширюється на найбільш важливі види сільськогосподарської продукції. Вони орієнтовані на відшкодування витрат, до складу яких включають навіть середню норму прибутку на фермерський капітал і розрахункову земельну ренту, вони також орієнтовані і не певний дохід.

Що стосується України, то в нашій країні досі не створена система регулювання цін на сільськогосподарську продукцію та продовольство. Яскравим свідченням тому може служити соціальна напруга на споживчому ринку у зв'язку з несподіваним ростом цін на соняшникову олію, хліб, цукор та інші продукти харчування. Інтервенційне втручання поки не стало дієвим регулятором обсягу виробництва вітчизняної сільськогосподарської продукції. Зрозуміло, облік зарубіжного досвіду при реформуванні АПК України не означає його сліпого копіювання. А необхідно синтезувати все краще і ефективне в світовому аграрному бізнесі з уже наявними досягненнями вітчизняного агропромислового комплексу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авельцов Д. Ю. *Аналіз існуючих систем управління в Україні і за кордоном. Забезпечення безперервності керівництва і гармонії цілей [Електронний ресурс].* – Режим доступу: <http://www.business-plan.nm.ua>.

2. *Аграрна політика в країнах Центрально-Східної Європи та Азії: сучасні тенденції / Наук. ред. І. М. Буздалов; РАН. Ін-т міжнар. екон. і політ. дослідн.* – К., 2014. – 156 с.

3. *Аграрний сектор США наприкінці ХХ століття / Під ред. д.е.н. Б. А. Чернякова.* – К.: «Пілігрим», 2013. – 395 с.

4. Безорна Г. В. *Концепція розвитку аграрного сектора. Ринкова трансформація сільського господарства: десятилітній досвід і перспективи.* – К.: *Енциклопедія українських сіл*, 2015. – 357 с.

ВІТАЛІЙ СУХИЙ

Науковий керівник:

к.е.н., доцент Уніят А. В.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ АГРАРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Відомо, що ніяке суспільство не зможе функціонувати нормально, якщо не матиме високорозвиненого аграрного сектора і достатньої кількості продовольства для забезпечення населення. Кожна країна вправі здійснювати свою аграрну політику, виходячи з конкретних умов, економічних і технологічних можливостей, рівнів земле- і водозабезпеченості, історичних традицій народу та ін [3, с. 76–78].

Для підвищення ефективності функціонування фермерських господарств потребують першочергового вирішення такі питання:

- виділення фермерам земельних площ згідно з діючим законодавством;
- надання державної підтримки у придбанні техніки, проектуванні і будівництві доріг, мереж електро- та водопостачання тощо;
- своєчасних розрахунків з фермерами за продану державі продукцію з відповідною індексацією;
- збільшення розмірів фермерських господарств за рахунок оренди земель та кооперування;
- удосконалення системи оподаткування фермерів;
- надання фермерам пільгових довгострокових та короткострокових вітчизняних та іноземних валютних кредитів під заставу майна.
- кооперування фермерів у переробці, збуті продукції, постачанні, технічному обслуговуванні тощо;